

Μάθημα: Νέα Ελληνική Λογοτεχνία
Τάξη: Α΄ Ημερήσιου Γενικού Λυκείου
Ενότητα: «Τα φύλα στη Λογοτεχνία»

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΘΕΟΤΟΚΗΣ (1872-1923)

Η Παντρεία της Σταλαχτής

[...]

Η φωνή και το σκούνημα του Αρτέμη, που, καβαλάρης στ' άλογό του, είχε κατεβεί με τους αγωγιάτες στ' αμπέλι τον εξύπνησαν. Με μιας ανατινάχτηκε κι είπε: «Τι είναι αφέντη;» Έπειτα έτριψε τα μάτια του με τους γρόθους κι εξέταξε προσεχτικά το νέο. Τον είδε αγνόν και συγχυσμένον. «Ήρθε η στιγμή» είπε με το νου του.

Κι ωστόσο ο κυρ Γιώργης αποκρενότου: - «Ήρθε κι είχαμε καβγάδες, φωνές, βρισιές, πράματα τεράστια· σήμερα θα χαίρεται ο Λάκουρας· μα τι να κάμω; είναι πατέρας».

«Και τι λέει;»

«Να τήνε διώξω, αδεμή με διώχνει κι εμένα. Γι' αυτό μ' έστειλε εδώ κάτω· από τα τώρα δε θέλει αυτή να πατήσει σπίτι μας.»

«Να τον ακούσεις» απολογήθηκε ο Στάθης «μπορεί να γένει αλλιώς; προσωρινά τουλάχιστο, ώσπου να φύγει.»

«Μα θα με πάρει μαζί του· και θέλει να φύγομε αύριο· στέκει απόψε για να δώσει διαταγές για τον τρύγο.»

«Ν' ακούσεις» του ξανάπε «όλη η ουσία είναι δική του.»

«Μου πονεί» είπε και τα μάτια του εθόλωσαν.

«Με τον καιρό λησμονιώνται όλα· δεν το 'θελες έτσι στην αρχή· έπειτα εμπλέχτηκες· εγώ σ' αυτό δε φταίω».

«Και τώρα ν' αθετήσω τον όρκο μου; Και τι θα πει αυτή η δυστυχημένη; Και τι θα πει ο κόσμος για μένα;»

«Τι θα πει δεν ξέρω· μα ως αύριο τίποτα δε θα γένει· έπειτα έχει ο θεός. Δε θα την αφήκετε κιάλας έρημη.»

«Όχι· λέει να την προικίσει με χτήμα· και τα στολίδια να μένουν δικά της. Μα δε μου το λέει η ψυχή να την αφήνω.» Και τα δάκρυα εκύλισαν στα μάγουλά του.

«Τόσα πράματα» είπε ο Πλακίδας σηκώνοντας τες φαρδιές πλάτες του «τα κάνει κανείς χωρίς να θέλει.» Έπειτα εγύρισε προς τες γυναίκες, που εκοίταζαν τους αγωγιάτες να φεύγουν με τ' άλογα φορτωμένα κι έκραξε: - «Σταλαχτή, έλα δω τώρα».

Εκείνη υπάκουσε αμέσως· τους εσίμωσε σφουγγίζοντας με τη μπόλια της το πρόσωπό της· τα μάτια της ήταν ανήσυχα και το κορμί της έτρεμε παγωμένο.

«Εδώ είμαι» είπε χαμηλόφωνα.

«Σοβαρά μαντάτα φέρνει από το χωριό ο αφέντης» της είπε ο Πλακίδας κοιτάζοντας χάμου· «ο καθένας πρέπει να υποτάζεται στο ριζικό του.»

«Τα ἴμαθα» αποκρίθηκε με σβησμένη φωνή· «τα λέν κει πάνου οι αγωγάτες· ο γέροντας ήρθε, είχαν μαλώματα μεγάλα, και σπίτι τους δε με θέλει.»

«Κι ελπίδα δεν είναι να συγκλίνει» είπε ο Στάθης.

Ο Αρτέμης εδάκρυζε όλη την ώρα· - «Τι θέλεις να γένει;» την ερώτησε τρυφερά.

«Ό,τι σου λέει η καρδιά» του απάντησε γιομάτη πίκρα. «Θυμήσου που μου ορκίστηκες στις Παναγίας την εικόνα να με πάρεις· αλλιώς με χάνεις από τον κόσμο.»

«Θέλεις να χωρίσεις παιδί και πατέρα» είπε ο Στάθης ανασκυντώντας¹. «δεν ξέρεις πως η αφεντιά του δεν έχει ουσία δική του; πώς θα ζιούσατε;»

«Να με πάρει θέλω» είπε παραπονετικά· «τα πλούτη δεν τα ζηλεύω· είμαι μαθημένη από μικρή να δουλεύω σα σκλάβα για το ψωμί· μου κακοφαίνεται μοναχά πως ο ίδιος θα σταντεφτεί²· μα δεν του ἴφταιξα εγώ· γιατί να πάθω;»

«Τον αγαπάς για να τότε σύρεις στη δυστυχία;»

«Πόσο τον αγαπάω ρώτησ' τον· μα η τιμή μου αξίζει κι απ' την αγάπη περισσότερο.»

Ετσώπασαν κι οι τρεις τους για καμπόσο· ο Αρτέμης έκλεισε τα μάτια κι εσυλλογίστηκε, έπειτα αναστενάζοντας είπε αποφασιστικά· - «Δεν μπορώ ν' ανοίξω πόλεμο με τον πατέρα μου.»

«Και τι θα γένει;» ερώτησε η Σταλαχτή αμέσως τρομασμένη από τα λόγια του.

«Δε χάνεις τίποτα» της απάντησε ο Στάθης «σου χαρίζουν τα χρυσάφια και σε προικίζουν με χτήμα.»

«Τα προικιά τους δεν τα θέλω» είπε αημιωμένη «μόν' το στεφάνι που μόταξε.»

«Συφορά» έκραξε ο Αρτέμης· «το που θέλω δεν το μπορώ.»

«Δε σ' αφήνω να μου φύγεις;» τ' απολογήθηκε ρίχνοντας κάτω το γιάδεμά της και πιάνοντάς του απελπισμένα το χέρι.

«Τότε παίρνει αύριο στη χώρα ο πατέρας του» είπε ο Στάθης με φωνή βραχνή.

«Μ' απαρνιέται λοιπόν» εφώναξε· κι εσωριάστηκε κατά γης κρούβοντας το πρόσωπο με τα χέρια κλαίοντας με κατάκαρδο παράπονο.

Κι ήρθε τότες στον ίσκιο της λεύκας κι η Μάρθα, του Στάθης η προεστή γυναίκα, κι ετήραξε την άτυχη ψυχοπονετικά κι αναστέναξε βαθιά και της είπε· - «Δυστυχισμένη· η παντρεία σου εχάλασε· τι να γένεις τώρα;... Μου πονεί σα να ἴσουν παιδί μου.» Εσφούγγισε τότες τα βρεμένα μάτια της, εκάθισε χάμου κι εκείνη κι αγκάλιασε την αδικημένη συχωριανή της, που ἴταν τώρα πνιμένη από τες κλάμες. Και ξακολούθησε, ανασκυντώντας τον άντρα της· - «Στάθη, εσύ τα ἴκαμες όλα από την αρχή· σου το ἴλεγα δεν έπραζες καλά· το κρίμα της θα σ' έβρει.» Και γυρίζοντας προς τον Αρτέμη του ἴπε:

- «Λυπήσου την, αφέντη.»

«Δεν μπορώ» απολογήθηκε λυπημένος.

Κι ο Στάθης τον εσυβούλεψε· - «Ας αφήσουμε μοναχές τες γυναίκες θα παρηγορηθούν καλύτερα, κι ας πάμε τώρα στου πατέρα σου.» Κι έτσι λέγοντας τον

¹ ανασκυντώ:επιπλήττω

² σταντεύομαι:στερούμαι

έπιασε γλυκά από το χέρι και τον οδηγούσε προς το έβγα του αμπελιού όπου έβοσκε και τ' άλογο.

Μα η Σταλαχτή, άμα εκατάλαβε πως είχαν κινήσει, ανασηκώθηκε τραβώντας τα μαλλιά της, που 'χαν ξεπλεχτεί ωστόσο, και φώναξε απελπισμένα: - «Πού πας; πού μ' αφήνεις; πώς θα παρουσιαστώ στο σπίτι μου;» Κι έπειτα από μία στιγμή ακολουθώντας με το βλέμμα εξαναφώναξε: - «Δε θα ζήσω, δε θα ζήσω».

«Δυστυχισμένη» της είπε η Μάρθα κλαίοντας, ενώ ο Αρτέμης εκαβαλίκευε τώρα τ' άλογο.

[...]

(Κορφιάτικες ιστορίες, εκδ. Κείμενα, 1982)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

α

α.1. Να εντοπίσετε τα τέσσερα βασικά πρόσωπα της αφήγησης. (8 μονάδες)

α.2. Να διακρίνετε τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ αυτών των προσώπων. (12 μονάδες)

α.3. Να εντοπίσετε το κύριο γεγονός της αφήγησης. (5 μονάδες)

ΣΥΝΟΛΟ ΜΟΝΑΔΩΝ: 25

β

β.1. Να περιγράψετε το χαρακτήρα των δύο νεαρών πρωταγωνιστών, όπως εμφανίζονται στο κείμενο. (20 μονάδες)

β.2. Να διακρίνετε σε ποιο κοινωνικό στερεότυπο ανταποκρίνεται ο πατέρας του Αρτέμη. (5 μονάδες)

ΣΥΝΟΛΟ ΜΟΝΑΔΩΝ: 25